Dydd Mercher, 30 Medi 2020

14:00 – 16:30

Cynhaliwyd y cyfarfod dros Microsoft Teams

Aelodau presennol:	
Enw	**Sefydliad**
Dilwyn Williams (DOW)	Cyngor Gwynedd
Annwen Morgan (AM)	Cyngor Sir Ynys Môn
Ffion Johnstone (FfJ)	Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr
Jackie Irwin (JI)	Iechyd Cyhoeddus Cymru
Einir Young (EY)	Prifysgol Bangor
Sioned Rees (SR)	Llywodraeth Cymru
Sian Williams (SW)	Cyfoeth Naturiol Cymru
Bethan Russell Williams (BRW)	Mantell Gwynedd
Sian Purcell (SP)	Medrwn Môn
Emyr Williams (EW)	Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri
Shan Morris (SM)	Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru
Ffrancon Williams (FfW)	Adra
Cyng. Llinos Medi Huws (LlMH)	Cyngor Sir Ynys Môn
Cyng. Dyfrig Siencyn (DS)	Cyngor Gwynedd
Aled Jones-Griffith (AJG)	Grŵp Llandrillo Menai

Yn mynychu:	
Nonn Hughes (NH)	Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd ac Ynys Môn
Sophie Ann Hughes (SAH)	Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd ac Ynys Môn
Dewi Jones (DWJ)	Cyngor Gwynedd

Ymddiheuriadau:	
Siobhan Adams	Iechyd Cyhoeddus Cymru
Gill Harris	Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr
Yr Athro Andrew Edwards	Prifysgol Bangor

Crynodeb o'r gweithrediadau

Rhif Eitem	Nodiadau	Pwy?	Erbyn pryd?
1	**Croeso ac Ymddiheuriadau** Croesawyd Jackie Irwin ar ran Siobhan Adams, Iechyd Cyhoeddus Cymru ac Einir Young ar ran yr Athro Andrew Edwards, Prifysgol Bangor.		
2	**Cylch Gorchwyl** Cafwyd trafodaeth ar yr angen i ethol cadeirydd, a mynegwyd rhai pryderon ynghylch newid cadeirydd yn ystod y cyfnod presennol o ansicrwydd. Awgrymwyd hefyd fod angen ailedrych ar y tymor gan gynnig tymor o ddwy flynedd i Gadeiryddion i'r dyfodol a cytunwyd i ailedrych ar y cylch gorchwyl. Cytunwyd fodd bynnag i ethol Cadeirydd yng nghyfarfod nesaf y Bwrdd ym mis Rhagfyr a gofynnwyd i bawb anfon enwebiadau i Nonn.	NGH/SAH Pawb	Rhagfyr Rhagfyr
3	**Cofnodion i'w cymeradwyo** Cynigiodd LlMH fod cofnodion cyfarfod y Bwrdd ym mis Mawrth yn gywir. Eiliwyd y cynnig gan SW. Cynigiodd DS fod cofnodion cyfarfod y Bwrdd ym mis Mehefin yn gywir. Eiliwyd y cynnig gan AM. Cadarnhawyd fod pwyntiau gweithredu'r cyfarfod ym mis Mehefin wedi eu cwblhau, gyda gweithdy i ystyried blaenoriaethau'r BGC o'r cyfnod hwn ymlaen wedi'i gynnal ar 17/9/2020.		
4	**Canfyddiadau'r gweithdy 17.09.2020** Crybwyllwyd yr holl faterion a oedd wedi eu trafod yn y gweithdy a gynhaliwyd yn ddiweddar, gan egluro mai 8 mater sydd wedi ei gyfeirio ymlaen er sylw'r Bwrdd yn y cyfarfod hwn. Mae'r 8 mater wedi deillio o farn yr aelodau bod rôl posibl i'r Bwrdd yn symud ymlaen. Gofynnwyd i'r aelodau ystyried a yw'r is-grŵpiau presennol dal yn berthnasol, a oes angen ailystyried eu cylch gorchwyl ac a yw'r arweinyddion presennol yn hapus i barhau wrth y llyw. **Mater 1 - Rhoi sylw i faterion iechyd meddwl wedi ei gyplysu gyda llesiant a'r amgylchedd naturiol** Nodwyd fod cryn waith yn cael ei gynnal yn adran iechyd meddwl y Bwrdd Iechyd, gyda Theresa Owen wedi cymryd y portffolio ymlaen. Mynegwyd bryderon gan FfJ nad yw'r trydydd sector yn cael eu hystyried os yw'r mater hwn yn cael ei osod o dan yr agenda 'iechyd a gofal'. Cydnabuwyd hefyd mai'r cyswllt rhwng llesiant a'r amgylchedd naturiol sydd wedi'i nodi a bod hyn yn ymwneud yn bennaf â gweithredu'n ataliol i atal yr angen am wasanaethau iechyd ffurfiol. Fodd bynnag, gwnaed y pwynt fod gan y Bwrdd Iechyd		

	agenda ataliol a bod angen i ni ddeall a yw'r Bwrdd Rhanbarthol yn delio â hyn fel rhan o'r dyletswydd o dan Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014. Codwyd y pwynt bod perygl i grwpiau fod yn cael eu sefydlu ar draws ei gilydd gan fod rhai eisoes yn bodoli i edrych ar faterion megis presgripsiynau cymdeithasol. Cytunwyd na fyddai'n briodol ar hyn o bryd i sefydlu is-grŵp arall, ac yn hytrach bod angen sicrhau presenoldeb y trydydd sector a'r sector amgylcheddol yn y trafodaethau priodol. Hefyd, cytunwyd fod angen gwneud rhywfaint o waith i edrych ar beth sy'n digwydd eisoes ac yn lle, er mwyn galluogi trafodaeth pellach.	FfJ	Cyfarfod nesaf
	Mater 2 - Rhoi sylw i faterion diweithdra ymysg pobl ifanc Nodwyd fod Awdurdodau eisoes yn gwneud y swyddogaethau hyn a bod hefyd gynlluniau adfer yr economi yn digwydd ac yn bwydo i Lywodraeth Cymru. Nodwyd pryder ynghylch beth fyddai rôl y BGC, ond cytunwyd y gellid cynnal cyfarfod rhwng rhai o bartneriaid y BGC er mwyn ystyried beth sy'n digwydd eisoes a lle mae cyfleon i gydweithio ymhellach a rhannu arfer dda. Crybwyllwyd y cynllun Kick Start sy'n ceisio denu sefydliadau sy'n fodlon darparu isafswm o 30 lleoliad gwaith, gyda'r cynnig o gefnogaeth i wneud hynny. Nodwyd fod Cyngor Gwynedd a'r Parc Cenedlaethol eisoes yn ystyried hyn ond y byddai'n fuddiol cwrdd i drafod hyn hefyd ac ystyried cyfleon cydweithio o ran hwyluso ac ati. Mae Adra hefyd eisoes mewn trafodaethau ac yn disgwyl rhagor o wybodaeth. Nododd FfJ y dylid cynnwys y Bwrdd Iechyd yn rhan o hyn, a mynegwyd diddordeb i wybod mwy gan Cyfoeth Naturiol Cymru hefyd. Nododd SM nad oedd yn gwybod digon am y cynllun, ond y byddai unrhyw gyfleon gan y Gwasanaeth Tân ac Achub ar draws y rhanbarth ac nid yng Ngwynedd a Môn yn unig. Cytunwyd y drefnu cyfarfod pellach i drafod hyn. Pwysleiswyd yr angen i sicrhau fod y Gymraeg yn flaenllaw yn y cyfleon hyn hefyd.	DOW/ NGH	cgaph
	Mater 3 a 4 - Y BGC i drafod sefyllfa timau hawliau lles a gwasanaethau cynghori ar ddyledion, sy'n cael ei llethu ag ymholiadau am gymorth, ac Ystyried camau gweithredu mewn perthynas â thlodi ariannol Nododd FfW bod trefniadau'n bodoli i safon digonol eisoes gyda nifer o gyrff yn cyfrannu'n ariannol ac felly bod risgiau wrth ymyrryd. Fodd bynnag, nododd DOW nad oedd yn siŵr a oedd y safon yn ddigonol gan fod pryderon a yw Cyngor ar Bopeth yn gallu cwrdd â'r galw erbyn hyn. Cytunwyd i gomisiynu gwaith er mwyn ystyried digonolrwydd y ddarpariaeth, gan ofyn iddynt adrodd yn ôl i ni. Gellid wedyn ystyried a oes rôl i'r BGC.	DOW/ NGH	Cyfarfod nesaf

	Mater 5 - Rhoi ystyriaeth i sefyllfa'r Gymraeg yn ystod y cyfnod o adfer Nododd BRW nad oes capasiti ganddi i arwain ar y gwaith yma bellach, ac felly ei bod yn tynnu ei henw'n ôl fel arweinydd y grŵp. Gan mai'r Brifysgol a fu'n arwain yr is-grŵp yn y gorffennol, gofynnwyd i EY drafod y posibilrwydd o ailgydio i'r dyfodol. Nodwyd fod trafodaethau wedi bod yn y gweithdy diweddar ynghylch effaith tai yn cael eu prynu i bwrpas ail-gartrefi. Cytunwyd bod angen deddfwriaeth i fynd i'r afael â'r materion hyn ac efallai nad y BGC yw'r lle priodol am y sgwrs. Fodd bynnag, nodwyd bod y Bwrdd wedi cael cyngor i ysgrifennu at y Gweinidogion perthnasol ar faterion sydd o bryder iddynt i amlygu beth sydd angen newid. Awgrymwyd ysgrifennu at Gomisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol hefyd. Yng nghyd-destun Covid-19, cwestiynwyd a oes pethau ymarferol y gallai'r BGC ei wneud. Er enghraifft, nodwyd fod angen edrych ar effaith technoleg mewn addysg gan fod na nifer o raglenni gwych yn bodoli sy'n uniaith Saesneg. Hefyd, nodwyd fod angen cwestiynu beth sydd wedi cymryd cam yn ôl o ran hyrwyddo'r Gymraeg o fewn sefydliadau'r partneriaid, cyn ystyried sut i symud ymlaen. Angen i'r is-grŵp ddod ynghyd i drafod hyn.	EY SAH	Cgaph Cyn cyfarfod nesaf
	Mater 6 - Materion yn gysylltiedig â Newid hinsawdd Nodwyd fod y BGC wedi canolbwyntio'n wreiddiol ar effaith newid hinsawdd ar ein cymunedau ac ymateb i'r her honno. Nodwyd fod gwaith rhanbarthol yn digwydd hefyd a bod angen gwirio bod y gwaith yna yn parhau. SW am edrych ar hyn i sicrhau nad oes dyblygu a bod cyfleon i ddysgu oddi wrth ein gilydd. Nodwyd bod angen trefnu cyfarfod o'r is-grŵp, ac wrth ailgydio bod angen ystyried a yw'r cydweithio rhwng partneriaid yn gwneud yr hyn yr oedd i fod i'w wneud, ac a ydym yn cydweithio cystal ag y medrwn wrth ymateb i sefyllfaoedd lle rydym yn gwybod y bydd llifogydd yn codi. Nododd FfW bod agenda i ddatgarboneiddio tai yng Nghymru a bod angen lot o adnoddau er mwyn buddsoddi yn y tai cywir i gyflawni'r allbynnau priodol. Mae strategaeth y Llywodraeth yn targedu tai cymdeithasol i ddechrau ond mae'r uchelgais yn cynnwys y sector breifat hefyd. Ychwanegwyd nad yw nifer o dai wedi eu dylunio i weithio o gartref ac os bydd hyn yn dod yn rhan o'r normal newydd y bydd angen ail edrych ar gynlluniau tai.	SW SW	Cgaph cgaph
	Mater 7 - Argaeledd Tai yn Lleol Cyflwynodd FfW ei adroddiad cynnydd, gan bwysleisio bod cynyddu'r cyflenwad o dai yn parhau i fod yn flaenoriaeth.		

	Nododd fod cydweithio yn arbennig o dda ymysg yr is-grŵp cartrefi ac mai'r risg mwyaf yw'r diffyg safleoedd sy'n cael eu cyflwyno. Mae'n dechrau dod i'r amlwg na fydd yr is-grŵp yn cyflawni llawer mwy nag y byddai'r Awdurdodau Lleol wedi'i gyflawni fel rhan o'u strategaethau tai os mai dim ond y safleoedd presennol sydd ar gael. Cwestiynwyd a oes mwy all y BGC ei wneud i adnabod mwy o safleoedd. Ar bwynt gwahanol, cafwyd trafodaeth ar effaith ailgartrefi ac AirBnBs ar y farchnad gyfredol, a cydnabuwyd bod unrhyw amodau sy'n cael eu gosod ar dai yn ei gwneud yn anodd i gael morgais ac felly bod rhaid bod yn hynod ofalus, gan ganolbwyntio ar wthio am newid yn y ddeddfwriaeth. Nodwyd fod yr Awdurdodau Lleol yn gwneud llawer o waith ar hyn o bryd i ystyried sut gellid cael rheolaeth ar y sefyllfa ac felly cytunwyd fod y BGC yn aros i gael clywed beth ddaw o'r gwaith yma gan yr Awdurdodau cyn ystyried a oes rôl iddo. **Mater 8 - Rhoi sylw i faterion gordwristiaeth/diffyg balans yn y sector twristiaeth** Nodwyd fod yr Awdurdodau Lleol yn ystyried y mater yma ar hyn o bryd, gan dderbyn bod rhywfaint o amrywiaeth rhwng y materion yn y ddwy sir. Ar hyn o bryd, mae'r gwaith yn canolbwyntio ar sefydlu beth yw twristiaeth gynaliadwy gan ystyried pa fath o dwristiaeth rydym yn ei ddymuno a pha fath nad ydym yn ei ddymuno. Nododd Arweinyddion y cynghorau eu bod yn awyddus i'r drafodaeth yma fynd yn ei blaen er mwyn gweld sut mae wahanol ffactorau'n plethu i'w gilydd. Cytunwyd bod angen rhoi amser i'r awdurdodau wneud y gwaith yma cyn cael trafodaeth bellach yng nghyfarfodydd y BGC i'r dyfodol. Cytunwyd y gellid cael rhan gyntaf y drafodaeth (h.y. sut bydd y ddwy sir yn dygymod gyda'r niferoedd), ond na fydd yr ail ran o'r drafodaeth (beth fyddem yn ddymuno ei weld a'i peidio) yn ddigon aeddfed hyd nes diwedd y flwyddyn ariannol.	Aelodau i edrych beth sy'n bosib AM a DOW i gyflwyno adroddiad AM/DOW i gyflwyno adroddiad	cgaph Pan fydd y gwaith yn barod Cyfarfod mis Rhagfyr
5	**Adroddiadau ar gynnydd blaenoriaethau'r Cynllun Llesiant** **Newid Hinsawdd** Nodwyd nad yw'r is-grŵp iaith wedi cwrdd yn ystod cyfnod y pandemig. Cadarnhaodd SW nad oedd diweddariad pellach i'r hyn sydd wedi'i roi eisoes yn unol ag eitem 4. **Iechyd a Gofal – Ffion Johnstone** Cyflwynodd FfJ ei hadroddiad gan gadarnhau fod y gwaith wedi cymryd trywydd ychydig yn wahanol i'r bwriad. Derbyniwyd yr adroddiad. **Cartrefi – Ffrancon Williams** Cyflwynodd FfW ei adroddiad. Derbyniwyd yr adroddiad.		

6	**Adroddiad Blynyddol Partneriaeth Diogelwch Cymunedol Gwynedd ac Ynys Môn 2019/20** Rhennir yr adroddiad er gwybodaeth i'r partneriaid.		
7	**Heriau a Chyfleon** Nodwyd pryder ynghylch y tlodi digidol rydyn ni'n ei wynebu, gyda nifer o'n pobl ifanc yn methu â chael cyswllt at y we. Noder fod y broblem yn un gudd ar adegau gan fod bobl ifanc yn cuddio'r ffaith nad oes ganddynt gyswllt i'r we yn eu cartrefi oherwydd embaras ymhlith eu cyfoedion. Nodwyd fod 350 o bobl ifanc wedi rhoi cais i mewn am gymorth gyda offer i allu gwneud eu gwaith. Gwnaed sylw bod cynllun gan y Llywodraeth i ddarparu offer i ddisgyblion uwchradd, felly bod offer yn debygol o fod ar gael ond bod anawsterau cysylltedd yn parhau. Cytunwyd y byddai AJG yn cyflwyno adroddiad pellach yng nghyfarfod mis Rhagfyr.	AJG	Cyfarfod nesaf
8	**Cadeiryddiaeth y BGC** Nodwyd fod angen ethol Cadeirydd yn y cyfarfod nesaf, ac fel nodwyd yn y drafodaeth ar eitem 2, gofynnir i aelodau'r Bwrdd basio enwebiadau at Nonn cyn cyfarfod mis Rhagfyr.		
9	**Unrhyw fater arall** • Adroddiad Iechyd Cyhoeddus Cymru ynghylch cost trais i'n system gofal iechyd wedi ei gylchredeg er gwybodaeth aelodau'r BGC. • Atgoffwyd yr aelodau o'r holiadur sydd wedi ei gylchredeg gan dîm Rhaglen ARFer ynghylch effaith gweithio o gartref ar Gyngor. Gofynnir i'r aelodau annog eu staff i'w lenwi cgaph. • Nodwyd fod y BGC wedi cael cynnig grant o £25k gan Cyfoeth Naturiol Cymru. Cytunwyd fod pawb yn hapus i dderbyn y grant. Bydd NH yn cydweithio gyda CNC i ddatblygu'r cynnig	NH	Cyfarfod nesaf